

1 (Sem-4/FYUGP) SAN 41 MJ

2026

SANSKRIT

(Major)

Paper : SAN4400104MJ

(Introduction to Vedas)

Full Marks : 60

Time : 2½ hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions.*

Answer either in Sanskrit or in English.

UNIT—I

(Samhitā)

(Marks : 15)

1. Explain in Sanskrit according to Sāyaṇācārya's Bhāṣya mentioning the ऋषि, छन्दस् and देवता: (any one) :

5

सायणाचार्यभाष्यानुसारेण ऋषिछन्दोदेवता निरूपणपूर्वकं संस्कृत-
भाषया व्याख्या कार्या: (एकस्य) —

(a) अग्निना रयिमश्नवत्पोषमेव दिवेदिवे ।

यशसं वीरवत्तमम् ॥

(2)

- (b) उषो वाजेन वाजिनि प्रचेताः
स्तोमं जुषस्व गृणतो मघोनि ।
पुराणी देवि युवतिः पुरंधि-
रनु व्रतं चरसि विश्ववारे ॥
- (c) द्वेष्टि श्वश्रूरं जाया रुणद्धि
न नाथितो विन्दते मर्डितारम् ।
अश्वस्येव जर्ततो वस्यस्य
नाहं विन्दामि कितवस्य भोगम् ॥

2. (a) Write a note on the content of the
Bhūmisūkta of the *Atharvaveda*. 10
अथर्ववेदीय भूमिसूक्तस्य विषयवस्तु अवलम्ब्य एकम् आलोचनां
प्रस्तूयताम् ।

Or / अथवा

- (b) Discuss the moral teachings of Akṣasūkta.
अक्षसूक्तस्य नैतिकोपदेशम् अवलम्ब्य आलोचनामेकां
प्रस्तूयताम् ।

UNIT—II

(Brāhmaṇa and Āraṇyaka)

(Marks : 15)

3. (a) Answer the following questions in brief : 1×3=3
निम्नोल्लिखितानां प्रश्नानां संक्षेपेण उत्तरं देयम्—
(i) In which text are the Pañcamahāyajñas
described?
पञ्चमहायज्ञाः कस्मिन् ग्रन्थे वर्णिताः?

26A/576

(Continued)

(3)

- (ii) In *Manumatsyakathā*, whom does the
fish protect?
मनुमत्स्यकथायां मत्स्यः कं रक्षति?
(iii) What is the meaning of the term 'रयिम्'?
'रयिम्' इति पदस्य कोऽर्थः?

- (b) Write the meanings of the following lines :

1×3=3

निम्नलिखितानां वाक्यानां अर्थः लेखनीयः —

- (i) यदग्नौ जुहोत्यपि समिधं तद्दैवयज्ञः सन्तिष्ठते ।
(ii) यत्पितृभ्यः स्वधा करोत्यप्यपस्तत्पितृयज्ञः सन्तिष्ठते ।
(iii) यद् ब्राह्मणेभ्योऽन्नं ददाति तन्मनुष्ययज्ञः सन्तिष्ठते ।

4. (a) Write briefly about the nature of the
Brāhmaṇa text. 2

ब्राह्मणग्रन्थानां स्वरूपविषये संक्षेपेण लिख्यताम् ।

- (b) Why are the Pañcamahāyajñas important? 2
पञ्चमहायज्ञाः किमर्थं महत्त्वपूर्णम्?

5. (a) Explain the Pañcamahāyajñas as per your
text. 5

भवतः पाठ्यानुसारं पञ्चमहायज्ञाः उपस्थाप्यन्ताम् ।

26A/576

(Turn Over)

(4)

Or / अथवा

- (b) Discuss the moral and philosophical importance of the *Manumatsyakathā*.
मनुमत्स्यकथायाः नैतिकं दार्शनिकं च महत्त्वं विवेचयत्।

UNIT—III

(*Muṇḍakopaniṣad*)

(Marks : 15)

6. From where “Satyameva Jayate” is taken? 1
“सत्यमेव जयते” कुतः गृहितम्?

7. Answer the following (any two) : 2×2=4
निम्नोल्लिखितानां उत्तरं देयम् (कस्यचित् द्वयस्य)——

(a) “द्वा सुपर्णा सयुजा सखाया”

Explain the meaning of the Mantra?
इति मन्त्रस्य अर्थः लिख्यताम्।

(b) What are *para Vidyā* and *apara Vidyā*?
किं नाम *para* विद्या *apara* विद्या च?

(c) What is the nature of the Brahman?
ब्रह्मणस्य स्वरूपं किम्?

(d) What is the meaning of the term ‘मुण्डक’?
‘मुण्डक’ इति पदस्य कोऽर्थः?

26A/576

(Continued)

(5)

8. Explain fully (any one) :

5

सविस्तरं व्याख्येयम् (किमपि एकम्)——

(a) यस्मिन् द्यौः पृथिवी चान्तरिक्ष-
मोतं मनः सह प्राणैश्च सर्वैः।
तमेवैकं जानथ आत्मानमन्या
वाचो विमुञ्चथामृतस्यैष सेतुः॥

(b) ब्रह्मैवेदममृतं पुरस्ताद् ब्रह्म पश्चाद् ब्रह्म दक्षिणतश्चोत्तरेण।
अधश्चोर्ध्वं च प्रसृतं ब्रह्मैवेदं विश्वमिदं वरिष्ठम्॥

9. How is the importance of truth explained in
Muṇḍakopaniṣad? 5
मुण्डकोपनिषदि सत्यस्य प्रयोजनं कथं दर्शितम्, आलोच्यताम्।

UNIT—IV

(*Vedic Grammar*)

(Marks : 15)

10. What is *Upasarga*? 1

उपसर्गः किम्?

11. Give the example of the use of उपसर्ग in Veda. 2
वेदे उपसर्गस्य प्रयोगस्य उदाहरणं प्रदीयताम्।

12. Give the example of the सूत्र ‘लेटोऽडाटौ’. 2
‘लेटोऽडाटौ’ इति सूत्रस्य उदाहरणमेकं लिख्यताम्।

26A/576

(Turn Over)

13. (a) Write a note on the Vedic Upasargas. 10

वैदिक 'उपसर्गाः' इति विषयमवलम्ब्य एका टिप्पणी लेखनीया।

Or / अथवा

- (b) Explain the use of तुमुन् in Vedas.

वैदिकसाहित्ये तुमुन्-प्रत्ययस्य प्रयोगविषये व्याख्यायताम्।

Or / अथवा

- (c) Write a note on the use of Vedic subjunctive.

वेदेषु लेट् लकारः इति विषये एका टिप्पणी लेखनीया।

★ ★ ★